

Ik strijd voor een fair klimaatbeleid

Les voor 2de en 3de graad SO | 1 lesuur

Doelstellingen

De leerlingen...

- kunnen toelichten waarom klimaatverandering een risico vormt voor boeren wereldwijd.
- zijn verontwaardigd en kunnen dit gevoel tot uiting brengen.
- kunnen binnen de eigen leefwereld tot handelingsperspectieven komen.
- kunnen uitleggen waarom collectief protest werkt.
- kunnen toelichten waarom eerlijke handelsregels bijdragen aan de veerkracht van de boeren inzake de klimaatuitdagingen.

Materiaal

- een vijftal afdrukken van de 2 woordzoekers
- (een tiental afdrukken van de woordencirkel)
- beamer of digibord / bord en [dit filmpje](#)
- afdruk bijlage visjescollectief
- achtergrondinfo – zeker te raadplegen

1. De klimaatuitdaging voor boeren

Werkvormen woordzoekers + filmpje EFTA | 30 à 35 minuten

Maak groepjes van 2 à 3 leerlingen. De helft van de groepjes ontvangt een woordzoeker over **klimaatrechtvaardigheid**, de andere helft over **fair trade**. Elke woordzoeker telt 13 woorden. Als de woordzoekers niet op maat zijn van de klas, kan je snel een nieuwe maken:

www.woordzoekermaken.nl

Geef de leerlingen 10 minuten om de 10 woorden te zoeken.

Laat elk groepje om beurt een woord melden.

Vraag de klas naar de relatie van de woorden. Welke samenhang zien ze?

De woordzoeker klimaatrechtvaardigheid

Woorden: klimaatcrisis, boeren, ongelijkheid, impact, armoede, rechtvaardigheid, verantwoording, globale, zuiden, rijke, landen, duurzame, oplossingen.

Mogelijke hulpvragen en verdieping

Wat houdt de klimaatcrisis in? Hoe komt het dat het klimaat opwarmt? Wat is impact? Wat zijn de gevolgen¹? Voor de natuur? Voor de mensen? Kan je wat voorbeelden geven? Wie heeft er het meest te lijden onder die gevolgen? Wat is het globale zuiden? Wie heeft de grootste verantwoordelijkheid inzake de opwarming? Wie heeft de meeste middelen om de klimaatcrisis het hoofd te bieden? Wat zouden duurzame oplossingen kunnen zijn²?

Oplossing woordzoeker klimaatrechtvaardigheid

N	R	V	D	V	E	R	A	N	T	W	O	O	R	D	I	N	G
X	Y	T	R	W	I	W	I	D	B	P	V	Q	H	H	R	H	N
N	X	S	I	F	T	O	P	P	O	D	U	B	I	P	R	Y	C
W	Y	A	J	F	V	G	B	I	E	N	X	F	A	I	G	W	Y
O	Y	P	K	U	D	B	B	X	R	U	G	L	H	D	J	F	Q
M	X	C	E	G	F	P	V	E	E	U	E	K	K	U	H	F	K
I	Y	E	Z	B	F	S	T	N	N	D	X	L	H	G	J	L	V
E	V	P	K	H	Z	F	I	M	P	A	C	T	V	N	Y	D	I
V	U	Q	A	R	M	O	E	D	E	Y	O	Y	K	L	V	U	X
O	L	R	L	H	U	W	R	X	F	H	N	B	P	A	G	U	I
T	L	N	Y	G	L	O	B	A	L	E	T	D	E	N	G	R	N
K	L	I	M	A	A	T	C	R	I	S	I	S	X	D	E	Z	L
Z	U	I	D	E	N	E	K	K	O	J	G	R	M	E	K	A	Q
Q	Z	Z	S	E	E	M	S	M	R	W	O	L	G	N	P	M	F
M	G	B	U	O	N	G	E	L	I	J	K	H	E	I	D	E	T
Z	O	B	R	J	W	R	O	P	L	O	S	S	I	N	G	E	N
P	F	R	E	C	H	T	V	A	A	R	D	I	G	H	E	I	D
Z	O	O	N	F	U	C	C	N	C	W	D	D	M	R	P	N	X

¹ De gevolgen zijn onder meer: temperatuurverandering, wispelturige regenval, droogte, orkanen, overstromingen, mislukte oogsten, ecosysteemshift, slinkende watervoorraden, voedselonzekeerheid, meer armoede, meer ongelijkheid, migratie,...

² Voor er sprake kan zijn van duurzame oplossingen moeten de rijke landen (de grootste vervuilers) hun verantwoordelijkheid echt ter harte nemen. Van de jaarlijkse \$ 100 miljard die in 2009 in Kopenhagen werd beloofd, is slechts \$ 59,5 miljard aan publieke financiering gedeclareerd. Bovendien werd 80% verstrekt in de vorm van leningen en niet-subsidie-instrumenten, die bijdroegen aan de schuldenlast van veel landen. Een van de hefboomen voor de duurzame oplossingen is fair trade (volgende woordzoeker).

De woordzoeker fair trade

Woorden: fairtrade, stimuleren, weerbaarheid, boeren, klimaatcrisis, organische, landbouw, herbebossing, opleiding, hernieuwbare, energie, hergebruik.

Mogelijke hulpvragen en verdieping

Wat is fair trade? Wat is weerbaarheid? Hoe zou je weerbaarheid tegenover de klimaatcrisis invullen? Wat is organische landbouw³? Hoe zou fairtrade de weerbaarheid van de boeren kunnen verhogen? Waarom is herbebossing klimaatvriendelijk⁴? Wat is hernieuwbare energie?

Oplossing woordzoeker fair trade

H	W	W	E	E	R	B	A	A	R	H	E	I	D	F	I	J	W
S	F	G	J	K	L	I	M	A	A	T	C	R	I	S	I	S	M
O	N	P	D	E	T	E	T	W	Z	T	B	C	V	Y	T	S	R
V	T	N	O	Q	T	B	P	E	P	L	A	N	D	B	O	U	W
X	Q	M	U	U	L	O	F	A	I	R	T	R	A	D	E	E	U
Q	H	M	J	I	R	E	M	T	J	Q	D	T	L	Q	Z	N	W
B	M	B	R	Z	N	R	J	P	D	J	E	U	F	B	B	E	J
T	U	B	I	K	C	E	J	U	X	T	H	F	N	V	I	R	S
J	H	S	J	O	Y	N	P	H	P	S	E	P	M	D	O	G	Z
K	F	Y	A	M	Q	U	P	E	U	U	V	M	V	M	P	I	Q
T	B	S	T	I	M	U	L	E	R	E	N	E	S	I	L	E	J
O	S	X	H	E	R	G	E	B	R	U	I	K	M	W	E	C	F
H	H	H	E	R	B	E	B	O	S	S	I	N	G	B	I	X	D
F	P	J	S	K	H	D	B	O	D	E	W	O	G	S	D	I	C
Q	K	T	W	Q	R	Q	H	Y	O	N	C	B	T	K	I	J	U
Y	H	E	R	N	I	E	U	W	B	A	R	E	F	H	N	C	W
O	R	G	A	N	I	S	C	H	E	K	P	A	P	Z	G	V	Y
K	R	A	A	B	N	W	K	V	Y	F	M	R	J	B	G	R	G

Filmpje European Fair Trade Association (EFTA)

³ *Organische of biologische landbouw is een landbouwworm die nadrukkelijk rekening wil houden met milieueffecten en dierenwelzijn. De biologische landbouw gebruikt geen chemische bestrijdingsmiddelen, kunstmest en genetisch gemodificeerde organismen. Dieren krijgen meer ruimte en kunnen hun natuurlijk gedrag vertonen. Ook [agro-ecologische landbouwprincipes](#) worden binnen fairtrade-partnerschappen gestimuleerd. Deze gaan nog een stapje verder.*

⁴ *Omdat bomen meer CO2 opnemen dan ze uitstoten, en er in bossen geen klimaatvriendelijke landbouwpraktijken plaatsvinden, terwijl ze wel [agro-forestry](#) mogelijk maken.*

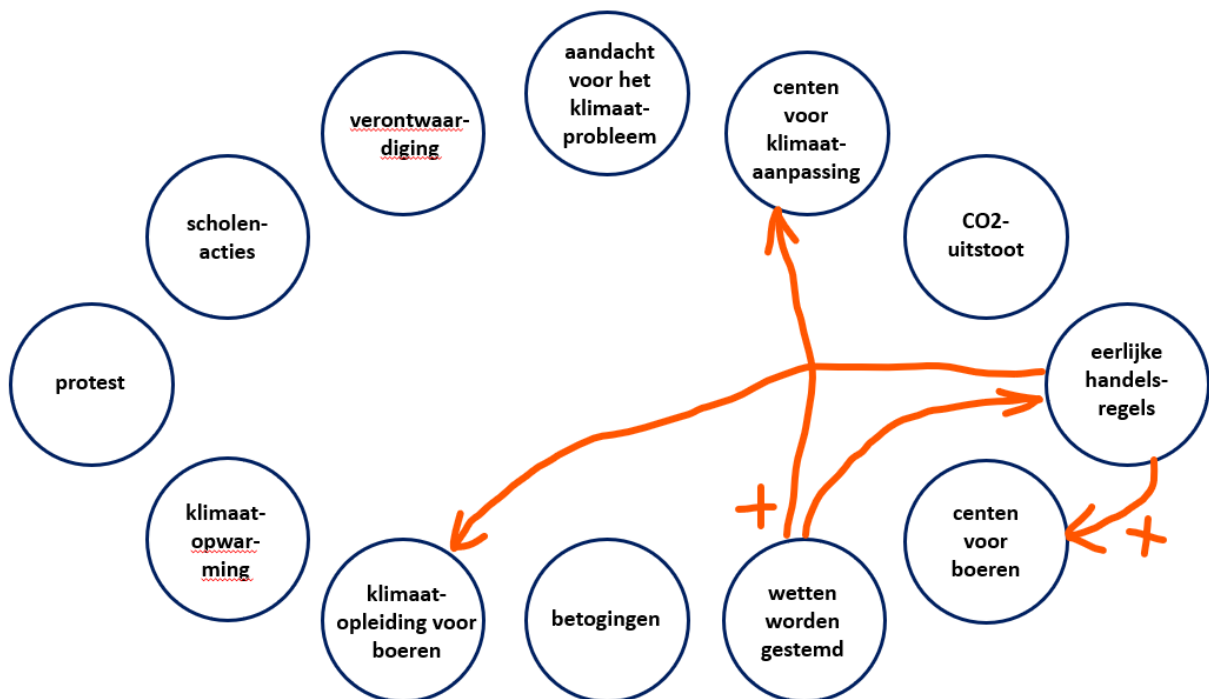
Eindigen doe je met het tonen van [dit filmpje](#) dat EFTA maakte voor hun campagne *Climate Justice. Let's do it Fair.* (maart 2021 – 07:38). Zo worden de linken tussen de woorden meteen duidelijker.

Nabespreking

Zijn er leerlingen in de klas die in een land gewoond hebben waar de klimaatcrisis harder voelbaar was dan in België? Kennen ze de strijd die de boeren ginds moeten leveren? Hoe kunnen die boeren reageren? Wat zou jij doen? Wat is jouw gevoel bij het bekijken van de getuigenissen in dit filmpje? Is dat eerlijk? Ben je verontwaardigd? Waarover het meest? Zou jij er iets aan doen als je kon? Kan jij er überhaupt iets aan doen? Peil naar de verontwaardiging.

2. Het handelingsperspectief voor leerlingen

Werkvorm oorzaak-gevolg⁵ | 15 à 20 minuten

Schrijf bovenstaande woorden op het bord. Zet ze in een grote cirkel- of ellipsvorm. Bepaal samen met de leerlingen welke oorzakelijke verbanden er zijn. Bijvoorbeeld: Hoe meer *wetten worden gestemd*, hoe meer *centen voor klimaataanpassing* maar ook *hoe meer*

⁵ Met dank aan Djapo vzw.

Achtergrondinfo bij de les & bijlagen

Waarom strijden voor een fair klimaatbeleid?

In de regio's waar de **klimaatopwarming** nu al zwaar toeslaat, vernielen droogte, overstromingen en orkanen vele gewassen zoals graan, maïs, groenten, fruit of koffie. Zo verliezen de mensen en de boeren hun belangrijkste voedsel- en inkomstenbron. De **boeren en boerinnen** bevinden zich in een kwetsbare positie. De **armoede neemt toe**.

Broeikasgassen zijn gassen die de warmte van de zon lang bijhouden. Als er steeds meer broeikasgassen bijkomen warmt de aarde dus op. CO₂ is een bekend broeikasgas

Broeikasgassen zijn gassen in de atmosfeer van de aarde of een andere planeet met het vermogen om warmtestraling te absorberen en geleidelijk in alle richtingen weer af te geven. Hierdoor dragen ze bij aan het vasthouden van warmte in de atmosfeer en daarmee aan het verhogen en in stand houden van de evenwichtstemperatuur. Dit wordt het [broeikasef-
fect](#) genoemd.

Rijke landen zijn veruit het meest verantwoordelijk voor de uitstoot van broeikasgassen. Zij moeten hun uitstoot dringend en drastisch verminderen en de meest kwetsbare bevolkingsgroepen steunen, zodat die zich kunnen aanpassen aan de gevolgen van de klimaatcrisis en **duurzame landbouwpraktijken** zoals agro-ecologie implementeren.

Hiervoor wordt internationale financiering voorzien. Maar de beloofde bedragen zijn te laag en de bedragen die de rijke landen al op tafel legden stroken niet met gedane beloften.

Klimaatrechtvaardigheid is niet mogelijk zonder handelsrechtvaardigheid.

Het implementeren van meer veerkrachtige en milieuvriendelijke productiemethoden is noodzakelijk om voldoende opbrengst te garanderen die tegelijk duurzaam is. Agro-ecologische praktijken zijn de sleutel in de strijd tegen de klimaatcrisis. Maar daar zijn middelen voor nodig.

Fair Trade-verbintenissen zoals prijzen op basis van productiekosten, voorfinanciering en handelsrelaties op lange termijn garanderen kleine landbouwproducenten betere prijzen en meer economische stabiliteit. Dat is essentieel voor de **aanpassing aan de klimaatverandering**.

Daarom pleit Oxfam nationaal en internationaal voor de toepassing van de praktijken en filosofie van Fair Trade in de internationale handel en voor het beëindigen van neoliberale vrijhandelsovereenkomsten. Het is tijd om komaf te maken met productie-, consumptie- en handelsovereenkomsten die de planeet in gevaar brengen en de mensenrechten schenden. Politici en bedrijven moeten investeren in milieuvriendelijke en sociaal rechtvaardige oplossingen. We moeten duurzame praktijken op mensenmaat aanmoedigen en wetten aannemen die multinationals en grote bedrijven hun verantwoordelijkheid laten nemen.

Fair Trade maakt deel uit van de **rechtvaardige oplossingen** voor de klimaatcrisis. Universele rechten als veilige **arbeidsomstandigheden** en een **billijke vergoeding** staan centraal in het engagement. Maar ook **respect voor het milieu** maakt daar deel van uit: **vermindering van de CO2-uitstoot, vermindering van de waterbehoefte, bescherming van bossen en verbetering van de bodemvruchtbaarheid**. Ten slotte stelt het gegeneerde inkomen boeren in staat zich aan te passen aan de steeds extremere klimatologische omstandigheden die hun gewassen bedreigen.

Enkele cijfers

- Zonder aanpassing zou de opwarming van de aarde de mondiale landbouwopbrengst tegen 2050 met 30% kunnen verminderen, waardoor wereldwijd meer dan 500 miljoen kleinschalige producenten worden getroffen.
- De ecologische crisis in ontwikkelingslanden zal tegen 2030 naar verwachting meer dan 100 miljoen mensen onder de armoedegrens dwingen.
- Van de jaarlijkse \$ 100 miljard die in 2009 in Kopenhagen werd beloofd, is slechts \$ 59,5 miljard aan publieke financiering gedeclareerd.
- 80% werd verstrekt in de vorm van leningen en niet-subsidie-instrumenten, die bijdroegen aan de schuldenlast van veel landen.
- Het percentage toegewezen aan adaptatie (25%) is nog te laag.
- Kleinschalige landbouwers met minder dan 5 ha landbouwgrond ontvangen slechts 1,7% van de totale overheidsfinanciën, terwijl ze ongeveer 95% van de bedrijven vertegenwoordigen en een derde van de bevolking in de wereld.
- 92% van de lidorganisaties van de World Fair Trade Organization herinvesteren hun winst om hun sociale en/of milieu-impact te optimaliseren. Zij zijn de pioniers van een nieuwe economie.

In een notendop

De rijkste landen hebben veruit de grootste hand in de klimaatcrisis. De armste landen ondervinden veruit de grootste impact. Dit terwijl de rijkste landen veruit de meeste middelen hebben om de klimaatcrisis het hoofd te bieden.

Ik strijd voor een fair klimaatbeleid

Woordzoeker klimaatrechtvaardigheid.

Zoek de 13 woorden. Ze staan naar rechts geschreven, en naar onder.

Veel succes!

N	R	V	D	V	E	R	A	N	T	W	O	O	R	D	I	N	G
X	Y	T	R	W	I	W	I	D	B	P	V	Q	H	H	R	H	N
N	X	S	I	F	T	O	P	P	O	D	U	B	I	P	R	Y	C
W	Y	A	J	F	V	G	B	I	E	N	X	F	A	I	G	W	Y
O	Y	P	K	U	D	B	B	X	R	U	G	L	H	D	J	F	Q
M	X	C	E	G	F	P	V	E	E	U	E	K	K	U	H	F	K
I	Y	E	Z	B	F	S	T	N	N	D	X	L	H	G	J	L	V
E	V	P	K	H	Z	F	I	M	P	A	C	T	V	N	Y	D	I
V	U	Q	A	R	M	O	E	D	E	Y	O	Y	K	L	V	U	X
O	L	R	L	H	U	W	R	X	F	H	N	B	P	A	G	U	I
T	L	N	Y	G	L	O	B	A	L	E	T	D	E	N	G	R	N
K	L	I	M	A	A	T	C	R	I	S	I	S	X	D	E	Z	L
Z	U	I	D	E	N	E	K	K	O	J	G	R	M	E	K	A	Q
Q	Z	Z	S	E	E	M	S	M	R	W	O	L	G	N	P	M	F
M	G	B	U	O	N	G	E	L	I	J	K	H	E	I	D	E	T
Z	O	B	R	J	W	R	O	P	L	O	S	S	I	N	G	E	N
P	F	R	E	C	H	T	V	A	A	R	D	I	G	H	E	I	D
Z	O	O	N	F	U	C	C	N	C	W	D	D	M	R	P	N	X

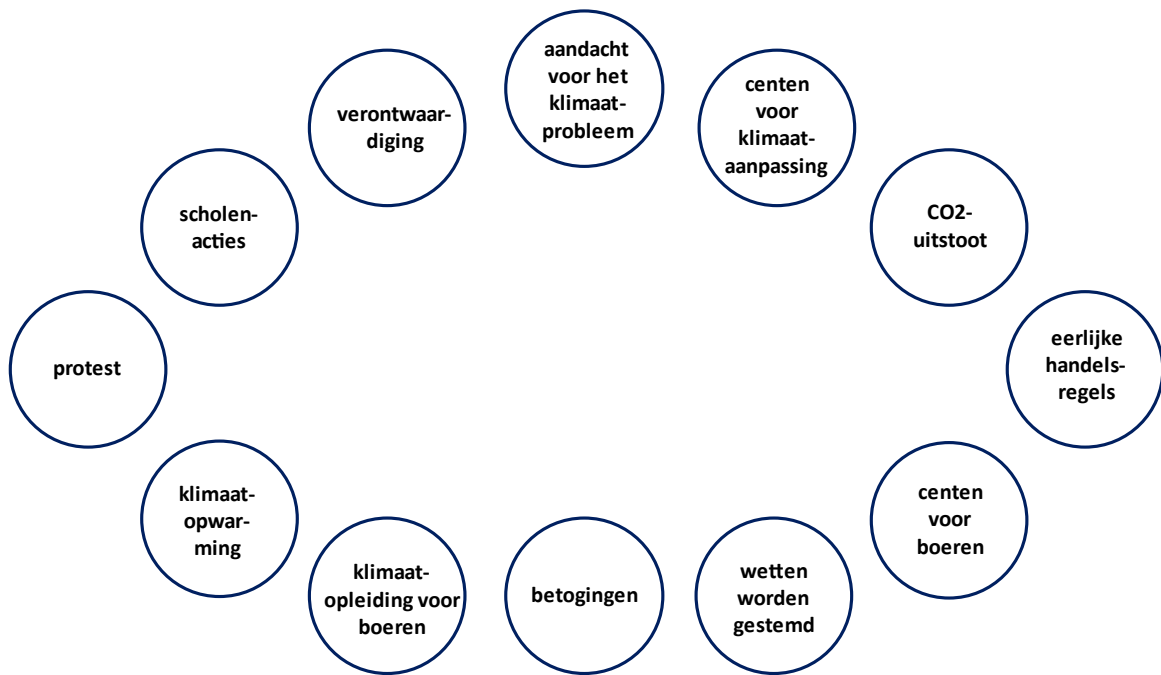
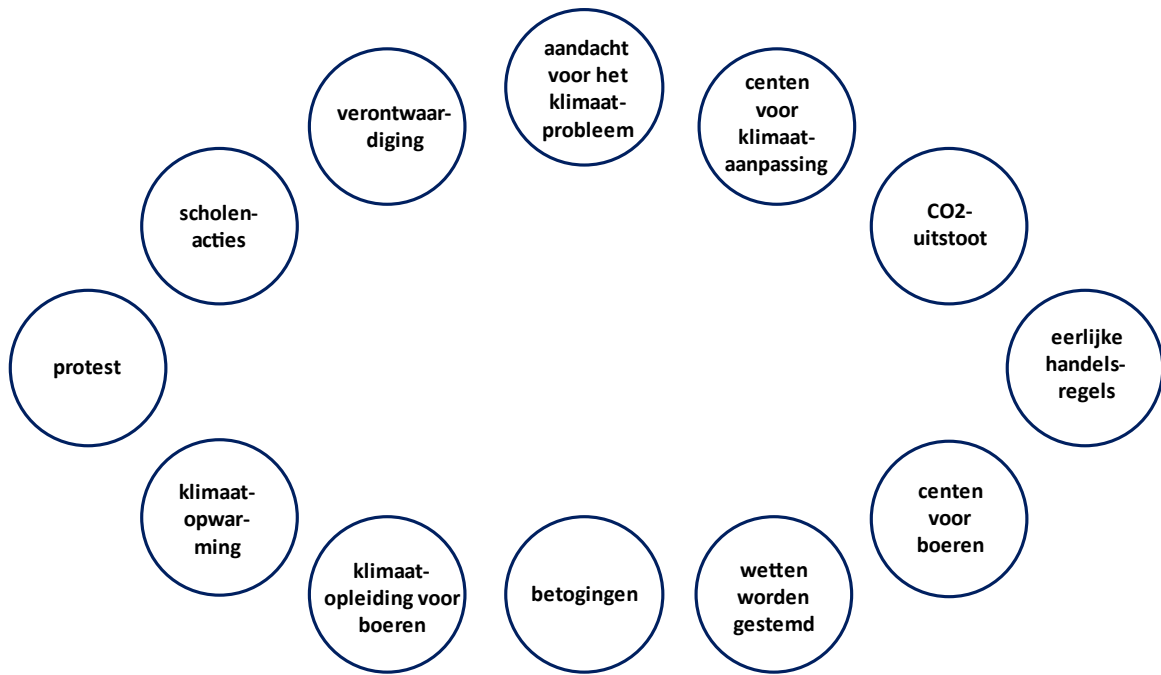
Ik strijd voor een fair klimaatbeleid

Woordzoeker fair trade.

Zoek de 13 woorden. Ze staan naar rechts geschreven, en naar onder.

Veel succes!

H	W	W	E	E	R	B	A	A	R	H	E	I	D	F	I	J	W
S	F	G	J	K	L	I	M	A	A	T	C	R	I	S	I	S	M
O	N	P	D	E	T	E	T	W	Z	T	B	C	V	Y	T	S	R
V	T	N	O	Q	T	B	P	E	P	L	A	N	D	B	O	U	W
X	Q	M	U	U	L	O	F	A	I	R	T	R	A	D	E	E	U
Q	H	M	J	I	R	E	M	T	J	Q	D	T	L	Q	Z	N	W
B	M	B	R	Z	N	R	J	P	D	J	E	U	F	B	B	E	J
T	U	B	I	K	C	E	J	U	X	T	H	F	N	V	I	R	S
J	H	S	J	O	Y	N	P	H	P	S	E	P	M	D	O	G	Z
K	F	Y	A	M	Q	U	P	E	U	U	V	M	V	M	P	I	Q
T	B	S	T	I	M	U	L	E	R	E	N	E	S	I	L	E	J
O	S	X	H	E	R	G	E	B	R	U	I	K	M	W	E	C	F
H	H	H	E	R	B	E	B	O	S	S	I	N	G	B	I	X	D
F	P	J	S	K	H	D	B	O	D	E	W	O	G	S	D	I	C
Q	K	T	W	Q	R	Q	H	Y	O	N	C	B	T	K	I	J	U
Y	H	E	R	N	I	E	U	W	B	A	R	E	F	H	N	C	W
O	R	G	A	N	I	S	C	H	E	K	P	A	P	Z	G	V	Y
K	R	A	A	B	N	W	K	V	Y	F	M	R	J	B	G	R	G

Het visjescollectief. Samen staan we sterk.

